Helpdesk Zonopwek

Meest gestelde vragen over gebiedsgerichte aanpak bij zonne-energie

1. Hoe zorg je binnen een gebiedsgerichte aanpak voor draagvlak? En hoe ga je om met lokale belangen, zorgen en weerstand vanuit de omgeving?

Begin al vroeg in het proces met het betrekken van inwoners, ondernemers, grondeigenaren en andere betrokkenen uit het gebied. Breng hun belangen, zorgen en ideeën in beeld en bespreek welke keuzes mogelijk zijn. Het helpt om niet alleen over het energieproject zelf te praten, maar ook over wat er verder speelt in het gebied. Denk aan landschap, leefbaarheid, netcongestie, en lokale ontwikkeling. Door deze belangen mee te nemen in het proces ontstaat er meer begrip voor de uiteindelijke keuzes. Voor meer informatie over participatie bij energieprojecten en praktische handvatten voor het betrekken van de omgeving kun je terecht op het kennisplatform Energie Participatie.

2. Hoe worden landschappelijke inpassing, bodemkwaliteit, natuur en biodiversiteit meegenomen bij de ontwikkeling van zonneparken?

Landschap, bodem, natuur en biodiversiteit worden meegenomen bij de locatiekeuze, het ontwerp en de beoordeling van zonneparken. Als gemeente kun je hiervoor voorwaarden opnemen in beleid, ruimtelijke kaders en vergunningen. Denk aan het behouden en versterken van bestaande landschapsstructuren, voldoende ruimte tussen panelen, natuurvriendelijke inrichting en beheer en maatregelen om bodemverdichting en erosie te voorkomen. Op de Helpdesk Zonopwek vind je meer informatie en praktische handvatten voor een natuurinclusieve inrichting van zonneparken.

Daarnaast kan worden gestuurd op meervoudig ruimtegebruik, waarbij zonne-opwek wordt gecombineerd met bijvoorbeeld landbouw, natuur, waterbeheer of infrastructuur. Zo worden verschillende ruimtelijke opgaven zoveel mogelijk op dezelfde locatie gecombineerd. Meer informatie over de mogelijkheden en toepassingen van meervoudig ruimtegebruik vind je op de Helpdesk Zonopwek.

Helpdesk Zonopwek

3. Hoe wordt energiedelen in de praktijk georganiseerd, zowel technisch als administratief en financieel?

Energie delen kan op verschillende manieren worden georganiseerd. Welke vorm het meest passend is, hangt af van de lokale situatie, bijvoorbeeld van waar opwek en verbruik plaatsvinden, welke netaansluitingen beschikbaar zijn en welke partijen betrokken zijn. Partijen kunnen daarbij ook samenwerken binnen een energiegemeenschap. In een energiegemeenschap werken bijvoorbeeld inwoners, bedrijven en andere lokale partijen samen aan het opwekken, opslaan, gebruiken en delen van energie. Afhankelijk van de situatie kan vervolgens worden gekozen voor bijvoorbeeld cable pooling, een directe lijn, of administratief energiedelen via het openbare net.

Bij cable pooling delen meerdere installaties of gebruikers één aansluiting op het elektriciteitsnet. De betrokken partijen maken daarbij onderling afspraken over onder andere het gebruik van de aansluiting en de verdeling van de kosten en opbrengsten. Zo kan de bestaande netcapaciteit beter worden benut.

Een andere mogelijkheid is een directe lijn. Hierbij wordt elektriciteit via een eigen kabel rechtstreeks van bijvoorbeeld een zonnepark naar een nabijgelegen afnemer geleverd, zonder dat deze elektriciteit eerst via het openbare elektriciteitsnet gaat. Producent en afnemer maken zelf afspraken over onder andere hoeveelheid, leveringstijden en prijs.

Via het openbare elektriciteitsnet kan energie administratief worden gedeeld tussen verschillende aansluitingen. Er is daarbij geen directe fysieke verbinding tussen de producent en afnemer. Volgens de ACM berekent de netbeheerder op basis van slimme-metergegevens per kwartier hoeveel opgewekte elektriciteit aan de deelnemende afnemers wordt toegerekend. De betrokken partijen maken onderling afspraken over onder andere de hoeveelheid en prijs van de gedeelde elektriciteit.

Voor gemeenten is het daarom belangrijk om per gebied te bekijken hoe lokale opwek en vraag op elkaar aansluiten en welke technische, juridische en financiële vorm daarbij uitvoerbaar is.

4. Hoe wordt de gebiedsgerichte aanpak gefinancierd? Investeert de gemeente zelf of ligt de investering bij andere partijen? Hoe beoordeelt een gemeente de financiële haalbaarheid? En welke rol speelt de terugverdientijd?

Wie investeert, hangt af van de rol die je als gemeente kiest en van het eigendom van de locatie. Als gemeente kun je zelf investeren, maar je kunt er ook voor kiezen om een

locatie beschikbaar te stellen aan bijvoorbeeld een marktpartij of energiecoöperatie. Bij locaties van derden ligt de investering doorgaans bij de eigenaar, ontwikkelaar of een andere investerende partij. Als gemeente kun je dan vooral faciliteren, partijen bij elkaar brengen en voorwaarden stellen.

De financiële haalbaarheid wordt beoordeeld aan de hand van de totale businesscase. Daarbij wordt gekeken naar onder andere investerings- en exploitatiekosten, verwachte energieopbrengsten, subsidies, netaansluiting, lokaal of direct gebruik van de opgewekte stroom en eventuele aanvullende functies. Ook gebiedsgerichte oplossingen, zoals het koppelen van opwek aan lokaal verbruik, laadinfra of andere functies, kunnen de businesscase verbeteren.

De terugverdientijd is daarbij een belangrijke indicator, maar niet de enige afweging. Zeker voor gemeenten kunnen ook maatschappelijke waarden, zoals verduurzaming, lokaal eigendom, klimaatadaptatie of efficiënter ruimtegebruik, meewegen.

5. Welke rol kan waterstof spelen binnen gebiedsgerichte energieprojecten?

Waterstof kan binnen een gebiedsgerichte aanpak een rol spelen wanneer in het gebied een concrete vraag naar waterstof is en directe elektrificatie geen logische of haalbare oplossing is. Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) 2026 benadrukt dat elektriciteit voor veel toepassingen de meest geschikte verduurzamingsroute is en dat waterstof vooral van belang blijft voor specifieke toepassingen, bijvoorbeeld in de industrie.

Het NPE benoemt daarnaast het bestaan van regionale waterstofhubs, waarbij lokale productie en lokale vraag naar waterstof aan elkaar worden gekoppeld. Dit kan bijvoorbeeld gaan om projecten buiten het bereik van het landelijke waterstoftransportnet, waarbij lokale wind- en zonne-energie wordt benut en waterstof wordt geleverd aan lokale, met name industriële afnemers. Het NPE plaatst dit nadrukkelijk in de context van gebieden waar een concrete waterstofvraag aanwezig is.

6. Hoe zorg je binnen een gebiedsgerichte aanpak voor voldoende lokaal eigendom bij zonne-energieprojecten?

Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers samen, deels, of helemaal eigenaar zijn van windmolens of zonnepanelen. En dat zij kunnen meebeslissen over het project en over een deel of over alle opbrengsten. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat we ernaar streven dat windmolens en zonnepanelen voor 50% in eigendom komen van inwoners en bedrijven. Zo kunnen projectontwikkelaars, inwoners en bedrijven gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie ervan.

Helpdesk Zonopwek

Gemeenten en provincies kunnen lokaal eigendom stimuleren door dit goed te verankeren in beleid dat door de gemeenteraad of Provinciale Staten is vastgesteld. Dit geeft duidelijke kaders voor ontwikkelaars en de samenleving en biedt overheden meer mogelijkheden om plannen bij te sturen. Daarnaast is een actieve rol in de uitvoering belangrijk, bijvoorbeeld door lokale initiatieven te ondersteunen, partijen met elkaar te verbinden en lokaal eigendom mee te nemen in het ontwikkelproces van zon- en windprojecten.

De Helpdesk Zonopwek werkt aan een uitbreiding van haar stappenplan zonprojecten met het onderwerp lokaal eigendom. De publicatie wordt aan het einde van 2026 verwacht.

Lees meer: Lokaal Eigendom | Regionale Energiestrategie

7 oktober 2026